

4. Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.dfp.gov.ua>.

5. Семиволос П. За шкоду довкіллю – до відповідальності. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.dt.ua/3000/3100/31635/> – 35 к.

УДК 330.342:167

Асист. Л.І. Дяченко – НЛТУ України, м. Львів

РОЛЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ РЕКРЕАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

Обґрунтовано роль екологічних чинників у сфері рекреації, оцінено стан екологічної ситуації в регіоні та розглянуто еколого-обмежувальні показники розвитку регіонального ринку рекреаційних послуг.

Ключові слова: екологічна ситуація, регіональний ринок рекреаційних послуг, еколого-обмежувальні показники.

Assist. L.I. Dyachenco – NUFWT of Ukraine, L'viv

The role of ecologic situation in the development of regional market of recreation services

The role of ecologic factors in sphere of the recreation is discussed, the estimation of ecologic situation in the region is made, the ecologo-limited indexes of regional development of the market of recreation services are investigated in the article.

Keywords: ecologic situation, regional market of recreation services, ecologo-limited indexes

Рівень розвитку ринку рекреаційних послуг в регіоні тісно пов'язаний із станом навколишнього природного середовища. Форми негативного впливу рекреаційної діяльності на довкілля досить різноманітні: витоптування надґрунтового покриву, підстилки і підросту; пошкодження дерев; деградація рослинного покриву внаслідок зборів грибів, квітів, ягід; ущільнення ґрунту; відлякування тварин; виснаження рибних і мисливських угідь; антропогенна декудація (осипання схилів та ін.); виникнення лісових пожеж; забруднення поверхневих водойм. Тому формування попиту на регіональному ринку рекреаційних послуг повинно стати певним компромісом між розвитком рекреаційної індустрії та екологічною ситуацією.

Варто зазначити, що питаннями ролі екологічних чинників у формуванні регіонального ринку реакційних послуг досліджували О.І. Гулич, В.С. Кравців, В.І. Павлов та інші українські вчені.

Для комплексного оцінювання стану екологічної ситуації в регіоні пропонуємо алгоритм, який охоплює такі етапи:

1. Установлюють сукупність показників оцінки стану екологічної ситуації.

2. Серед сукупності регіонів обирають той, для якого значення обраного показника є найбільшим (P_{max}).

Для всіх регіонів розраховують коефіцієнт наближення до максимального значення.

$$P_i = P_i / L_{max},$$

де: P_i – індекс оцінки екологічної ситуації в i -му регіоні за цим показником, P_i – значення показника для i -го регіону.

3. Визначають рейтинг регіону за значенням обраного показника.
4. Розраховують інтегральний коефіцієнт як суму коефіцієнтів за всіма показниками.
5. Визначають рейтинг регіону за інтегральним коефіцієнтом.

В його основу покладено методику для комплексного оцінювання потенціалу економічної ефективності господарської діяльності [4].

Основними показниками, які характеризують стан екологічної ситуації в регіонах України, на нашу думку, є викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря стаціонарними та пересувними джерелами забруднення; скидання в поверхневі водні об'єкти забруднених стічних вод; наявність відходів. Результати розрахунків відповідних коефіцієнтів у розрізі регіонів України наведено в табл. 1.

Табл. 1. Показники стану екологічної ситуації у Херсонській області

Назва регіону	Скидання в поверхневі водні об'єкти забруднених стічних вод у розрахунку на одну особу, м ³	Наявність відходів у розрахунку на одну особу, кг	Викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел забруднення у розрахунку на одну особу, кг
АР Крим	35	672,1	75,2
Вінницька	2	0,3	141,0
Волинська	4	1,3	64,0
Дніпропетровська	179	277,5	388,4
Донецька	315	1355,9	410,4
Житомирська	9	21,0	63,8
Закарпатська	10	0,4	70,9
Запорізька	262	4263,3	188,9
Ів.-Франківська	15	39,7	235,0
Київська	18	91,6	144,1
Кіровоградська	28	14,5	76,7
Луганська	86	392,1	267,0
Львівська	74	93,1	98,7
Миколаївська	24	377,4	71,7
Одеська	80	0,6	79,0
Полтавська	5	7,5	134,2
Рівненська	13	10,7	57,4
Сумська	21	1504,9	73,4
Тернопільська	3	0,2	60,0
Харківська	7	33,9	105,8
Херсонська	10	6,1	69,8
Хмельницька	3	1,5	64,5
Черкаська	10	0,8	90,3
Чернівецька	9	0,1	50,7
Чернігівська	24	2,7	79,2

Взято з [5].

За значенням інтегрального коефіцієнта, за допомогою якого оцінено екологічну ситуацію в областях, Херсонська область посідає 19 місце, що є позитивним результатом (табл. 2).

Табл. 2. Комплексна оцінка стану екологічної ситуації

Назва регіону	Коефіцієнт наближення до <i>max</i> значення серед регіонів			Інтегральний коефіцієнт	Рейтинг регіону
	викиди шкідливих речовин	скидання забруднених вод	наявність відходів		
АР Крим	0,183236	0,111111	0,157648	0,451995	8
Вінницька	0,343567	0,006349	0,000070	0,349986	11
Волинська	0,155945	0,012698	0,000305	0,168948	22
Дніпропетровська	0,946394	0,568254	0,065090	1,579738	3
Донецька	1,000000	1,000000	0,318040	2,318040	1
Житомирська	0,155458	0,028571	0,004926	0,188955	20
Закарпатська	0,172758	0,031746	0,000094	0,204598	18
Запорізька	0,460283	0,831746	1,000000	2,292029	2
Івано-Франківська	0,572612	0,047619	0,009312	0,629543	5
Київська	0,351121	0,057143	0,021486	0,429750	10
Кіровоградська	0,186891	0,088889	0,003401	0,279181	15
Луганська	0,650585	0,273016	0,091971	1,015572	4
Львівська	0,240497	0,234921	0,021838	0,497256	7
Миколаївська	0,174708	0,076190	0,088523	0,339421	13
Одеська	0,192495	0,253968	0,000141	0,446604	9
Полтавська	0,326998	0,015873	0,001759	0,344630	12
Рівненська	0,139864	0,041270	0,002510	0,183644	21
Сумська	0,178850	0,066667	0,352989	0,598506	6
Тернопільська	0,146199	0,009524	0,000047	0,155770	24
Харківська	0,257797	0,022222	0,007952	0,287971	14
Херсонська	0,170078	0,031746	0,001431	0,203255	19
Хмельницька	0,157164	0,009524	0,000352	0,167040	23
Черкаська	0,220029	0,031746	0,000188	0,251963	17
Чернівецька	0,123538	0,028571	0,000023	0,152132	25
Чернігівська	0,192982	0,076190	0,000633	0,269805	16

Примітка: Розраховано за [5].

Як видно з табл. 2, в області порівняно з іншими регіонами України склалася сприятлива екологічна ситуація. Проте, враховуючи сучасні екологічні проблеми, у Херсонській області для покращення екологічної ситуації потрібно здійснити реконструкцію очисних споруд, запровадити заходи з охорони підземних вод, попередженню зсуву ґрунтів і підтопленню населених пунктів, збереженню лісів і відновленню лісового фонду.

Мінімальне забруднення довкілля виступає потрібною основою розвитку регіонального ринку рекреаційних послуг. Варто зазначити, що в Херсонській області розвивалася рекреаційна сфера екстенсивним шляхом внаслідок надання прав різним підприємствам на забудову на території рекреаційних районів, міст тощо. При цьому переважав принцип мінімізації затрат на рекреаційне будівництво. У підсумку виявилось, що рекреаційні установи не відповідають сучасним вимогам за показниками комфортності, мають низьку поверховість забудови, що зумовлює неефективне використання введених їм земельних ресурсів, та забруднюють навколишнє середовище.

Важливими екологічно-обмежувальними показниками розвитку регіонального ринку рекреаційних послуг є рекреаційне навантаження та рекреаційна місткість території.

Специфічним негативним явищем надмірного рекреаційного навантаження є створення психологічного дискомфорту для рекреантів, що призводить до зменшення рекреаційного ефекту або взагалі до припинення його дії. Локалізовані показники рекреаційного навантаження для кожної окремо взятої території визначають на місці з урахуванням конкретних природних умов, зокрема характеру підсильної поверхні, рослинного світу, нахилу чи крутизни схилів, прояву шкідливих геодинамічних процесів. На нашу думку, визначення граничних навантажень, які забезпечують стійкість природних комплексів – важлива умова розвитку регіонального ринку рекреаційних послуг.

Загалом рекреаційна місткість виражається у кількості осіб на одиницю площі, які можуть перебувати на певній території, не завдаючи шкоди природному середовищу. Базою для її визначення служать норми рекреаційного навантаження. Рекреаційна місткість території – один із найважливіших обмежувальних показників розвитку регіонального ринку рекреаційних ресурсів, оскільки вона безпосередньо впливає на якісний стан рекреаційних ресурсів, навколишнє середовище, психологічний комфорт рекреантів.

Рекреаційна місткість пов'язана з рекреаційним навантаженням, але цей зв'язок не є прямим. Природні екосистеми залежно від пори року, погодних умов мають різну стійкість відносно зовнішнього впливу. Тому при вирішенні практичних завдань необхідно їх враховувати. Такий підхід дасть змогу звести до мінімуму негативні наслідки рекреаційної діяльності на навколишнє середовище.

Література

1. Гулич О.І. Екологічно збалансований розвиток курортно-оздоровчих територій: питання теорії і практики. – Львів : ІРД НАН України, 2007. – 208 с.
2. Кравців В.С. Туризм в Україні: стан та шляхи активізації // Зовнішньоекономічний кур'єр. – 2000. – № 7-8. – С. 9-13.
3. Павлов В.І. Формування та реалізація регіональної стратегії розвитку підприємництва в рекреаційній сфері // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Рекреаційна індустрія: досвід, проблеми і перспективи розвитку: Щор. наук. пр. – Вип. XXI/ НАН України. – Львів : ІРД НАН України, 2000. – С. 18-22.
4. Побурко Я.О. Комплексна оцінка потенціалу економічної ефективності господарської діяльності в районах і містах обласного значення (Львівська область) / Я.О. Побурко, Г.Г. Голуб, О.М. Сарахман // Регіональна економіка. Додаток "Регіони України. Економіко-статистичні порівняння". – 2001. – № 3-4. – С. 2-8.
5. Статистичний щорічник України. – К. : Держком. статистики України, 2008. – 571 с.

УДК 332.13:338.48

Мол. наук. співроб. В.М. Черторижський –
Інститут регіональних досліджень НАН України м. Львів;
студ. А.В. Колодійчук – НУ "Львівська політехніка"

КЛАСТЕРНА МОДЕЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – ЧИННИК ВИХОДУ ТА ЗАКРІПЛЕННЯ ТУРИСТИЧНИХ ФІРМ НА ЗОВНІШНІХ РИНКАХ

Розглянуто питання кластерної моделі організації туристичної діяльності. Встановлено, що довготермінова стратегія розвитку туристичних кластерів повинна визначатися в тісному контакті органів державної влади та головних підприємств туристичного бізнесу. Тому важливим аспектами є розроблення і вдосконалення зако-